

De melktand

De rot reikte tot aan de horizon. Duizenden pompoenen die de dag ervoor nog feloranje tegen de donkere aarde afstaken. Nu keek hij naar hun karkassen. Het zag eruit als een afgebrand slagveld. Ingeslagen schedels, zwartgeblakerd door de vlammen. Ze walmden een wolk uit die als een zwarte deken boven het veld hing. Het zonlicht kreeg zijn naalden er nauwelijks doorheen.

Niets dat hij kende had dit effect. Geen schimmel, virus of bacterie. Hij woonde hier al zijn hele leven. De vettige kleigrond had zich permanent onder zijn nagels gevestigd. Zijn voorouders klauwden eeuwenlang in die harde massa, probeerden de grond met geweld te voegen naar hun wensen en zagen het veld floreren en verwelken. Maar nergens in de verhalen werd over zo'n plaag gesproken. Zelfs de bomen aan de randen van het veld waren verbluft. Hun bladeren ruisten niet en de vogels hielden zich stil. De aanblik had alles verstomd. Alsof de natuur argwanend een vreemde indringer beschouwde. Een ziekte die ver buiten de kaders van het bekende lag.

Toen hij zich in de wolk boven het veld begaf, wervelde het zwart in microscopisch kleine deeltjes om hem heen. Het was geen rook, geen as – maar wat dan wel? Hij deed nog een paar stappen verder. Zijn voeten waren niet meer zichtbaar, zijn vingers alleen nog vaag. Het dromde om hem heen als dichte mist. Hij hoestte: het drong zelfs zijn longen in. Ademen ging zwaar. Zijn hart begon te bonzen. Hij stapte naar achter, struikelde en viel midden in de rottende pompoenen. Op handen en voeten kroop hij het veld af, bedekt met slijmerig zwart spul en happend naar lucht.

Misschien had ik bescherming moeten dragen, dacht hij later. Of iemand in moeten lichten. Zijn buurman, de overheid – wie dan ook. Maar in plaats daarvan ging hij achter het raam zitten en staarde hij de rest van de dag nerveus naar het zwart. Uur na uur werd het door de schone lucht aangelengd, zodat het steeds dunner werd, steeds minder donker. Zijn hartslag daverde niet meer en het benauwde gevoel op zijn borst verdween. Aan het einde van de middag was het weggesijpeld, de blauwe hemel in. Op het veld waardeloze pompoenen na, leek alles weer normaal.

Toch was er iets voorgoed veranderd. Hij voelde het vanbinnen. Er was een oude zweer gaan kloppen. Een plek die hij lang genegeerd had.

De volgende dag begon de onrust bij Anna. Keer op keer liep ze tussen kelder en voorraadkast heen en weer. Steeds zuchtend en steunend als een te zwaar beladen paard, ook al had ze nooit meer dan een pak bloem vast. Een half uur wist hij haar te negeren, tot zijn ergernis plotseling als hete stoom naar buiten spoot: 'Houd nu eens op mens, ik word nerveus van je! Dat constante gedrentel en gezucht!'

Het was de uitbarsting waar ze naar zocht. Haar gezicht werd rood terwijl ze riep: 'En jij dan! Je zit maar te staren naar je veld! Moet je niet eens iets doen! De hele pompoenoogst is kapot! Of laat je dat allemaal gebeuren?'

Hij had natuurlijk kunnen zeggen dat de aanblik hem verlamde. Dat hij wel iets wilde doen, maar veel te overweldigd was. Dat het zwart hem de adem ontnam en hem doodsbenuwd maakte. Dat hij wel een vermoeden had over de oorzaak. Maar in plaats van al die dingen te zeggen, stapte hij de dans in die zij al jaren deden. Hij veerde op uit zijn stoel, zijn vinger richting haar borst, en schreeuwde: 'Iets doen! Wat moet ik nog doen dan! Het is toch al gebeurd!'

'Doe IETS! Het maakt niet uit wat, gedraag je als een man! Ga niet zitten vermijden!'

'Als een man? Gedraag jij je als een vrouw! Die houdt haar kind in de gaten!'

Een opmerking waardoor ze wankelde. Haar armen vielen langs haar lijf, haar handen vouwden open. Haar gezicht werd wit en tranen welden in haar ogen. Maar na een paar seconden werd alles weer hard en siste ze: 'Was jij het niet die zijn zonnebril vergeten was?'

Hij had zijn mond al open om de laatste stoot te geven – de opmerking die hun dans altijd in chaos liet ontsporen. Maar dit keer bleven de woorden binnen. Want ondanks zijn woede was zijn blik langs het veld gegleden. Ondanks zijn boosheid was het besef gekomen dat er daar geen insect te zien was. Een heel veld rottende pompoenen en nergens gezoem. Waar waren de ratten en de muizen, de zwermen vliegen en de kraaien?

Zijn vinger wees niet meer, zijn arm viel krachteloos opzij. In Anna's blik lag verbazing, omdat hij van hun script afweek.

Wanneer was de dood zo absoluut dat zelfs de aaseters er weg van bleven?

's Nachts lag hij alleen naar de stilte te luisteren. Anne lag al jaren in een ander bed, in een kamer aan de andere kant van de gang. Ze hadden het nog even geprobeerd, sinds alles anders was geworden. Maar geen van beiden kon de ander nog naast zich verdragen.

Hij kende de nachtelijke rust als iets dat ademde. Het geluid van krekels, muizen en uilen dat kleur gaf aan de stilte. Het hielp hem altijd in slaap te vallen.

Nu luisterde hij voor het eerst naar een leeg canvas. Absolute stilte, alsof het zwart de dieren ook had opgeslokt. Zijn kolkende gedachten hadden eindelijk vrij spel. Waar hij ze normaal gesproken liet overstemmen door de dieren, konden ze nu ongeremd de nacht in stromen. Alles dat hij altijd onderdrukte, waaierte uit naar buiten. Een zweem beelden die zich over zijn velden verspreidde. Hij zag hoe de boerderij er vroeger bij lag. Gewassen schoten toen zo hard de grond uit dat hij de bladeren kon horen kraken. Op de veranda kon hij uren luisteren naar het ruisen van de regen. Anna zat naast hem op de schommelbank. Het was een tijd waarin ze samen nog vredig konden zwijgen.

In de avondlucht liet zich de zwarte aarde ruiken – zwarte aarde waar zich een kind uit opwerkte. Het klopte op een zondagmorgen met een luide kreet aan hun deur. Langs hun maisvelden dartelde al snel een mensje. Ze fantaseerden zelfs over een tafel vol.

Daarna viel zijn droombeeld uit elkaar. Het groen verwelkte, de tafel kinderen verdween. Hij zag de oogstmachine in het zonlicht schitteren. Hij zag het stof dat van de droge grond af wolkte en Anna's bessenjam die rood over het aanrecht droop. Hij hoorde zijn stem die schor over het veld schreeuwde en in een machteloze piep verdween. Zo viel hij naar de grotten diep onder zijn velden. Plekken die hij normaal vermeed door te luisteren naar de muizen en de uilen. Door sprinkhanen zijn herenspingsels stuk te laten zagen.

Maar deze nacht lieten de dieren hem in de steek. Het eerste wat hij hoorde was het kraaien van de haan. En al die tijd maalden er beelden die hij niet wou zien door zijn gedachten.

Drie keer belde hij de buurman die dag om te vragen of hij de ziekte ook in zijn pompoenen had. Zijn boerderij lag tien kilometer verderop. Hij had de ijdele hoop dat hij verkeerd met zijn vermoedens zat. Dat het gewoon een onbekende schimmel was die zwarte sporen uitblies.

Drie keer hoorde hij de beltoon zich tot vervelens toe herhalen. Toen hij hem voor de derde keer wegdrukte, rolde er iets over het tafelblad. Het kwam tot stilstand tegen zijn koffiemok.

‘Builenbrand zeker!’ riep ze spottend.

Hij staaarde naar de maiskolf en zag hoe een donker pluimpje zich van de zwarte korrels losmaakte. Geen builenbrand, zag hij meteen. Die vreemde ziekte had hij vaak genoeg gezien. Het liet de korrels blauw uitslaan en als kronkelende slangen uit de kolf groeien.

Hij zocht nog naar woorden toen zij al begon te praten. Maar dit keer op een andere toon: ‘Moeten we het hier niet over hebben? Of gaan we weer ruzie maken? Dit moet toch iets betekenen? Dit kan toch geen toeval zijn? Het zit nu ook in onze mais!’

Hij zweeg, lamgeslagen door het besef het zich uitgebreid had.

‘Gerard, kom op, dit is geen ziekte. Dit is iets anders.’

Haar hand ging naar zijn schouder. Hij voelde zijn spieren verkrampen.

‘Misschien kunnen we samen naar het...’ – hij sloeg haar arm weg.

‘Dan niet’, brieste ze, en ze beende weg. In de keuken verplaatste ze luidruchtig pannen en bestek, hopen op een reactie.

Tien minuten later hoorde hij traptreden kraken. De dreun van haar slaapkamerdeur deed de ramen trillen.

Eindelijk stilte.

Hoewel hij wel gesnik hoorde daarboven.

Die middag stond hij in de moestuin en schepte hij tomatenplanten in een kruiwagen. Het zwart wasemde hier ook uit de bladeren. Hij gooide het plantafval op de composthoop, hoewel hij wist dat het daar niet hoorde. Eigenlijk moest hij het verbranden, maar iets hield hem tegen. Als hij dit verbrandde, dan moest hij ook het pompoenveld en het maisveld ruimen. Dan was hij dagen bezig. En zijn armen voelden nu al krachteloos.

Hij stopte met scheppen en leunde op de spitvork. De vreemde ziekte had zich tot in de kleinste groeven van zijn land verspreid. Misschien zelfs tot in de plooien van zijn eigen lichaam. Hij merkte dat hij zijn rug amper recht kon houden, alsof zijn wervels zacht waren geworden. Zijn ogen brandden en zijn voorhoofd gloeide. Druppels traanvocht glinsterde op zijn wimpers. Door deze bril van tranen zag hij een gedaante in de zwarte rook. Een hoofd, schouders. Alleen klein, geen volwassene. De aanblik maakte hem duizelig. Alles begon te draaien en de spitvork gleed uit zijn handen. Als een zak aardappels stortte hij naar de grond.

Hij deed zijn ogen open. Zijn wang drukte in de aarde. Was het minuten later? Uren? In ieder geval walmden er niets meer uit zijn planten. De laatste exemplaren hingen slap aan hun touwtjes, hun takken en bladeren zwart en verschrompeld.

Hij krabbelde omhoog, zijn armen en benen nog steeds verslapt.

's Avonds, toen hij zich weer wat beter voelde, bekeek hij een tomatenblad onder zijn microscoop. Het zwart verdween en een complex patroon verscheen. Hij zag een mandala in groene tinten, draaiend in elkaar alsof hij een koortsdroom had. Een beeld dat hem een tijdje hypnotiseerde, zo volmaakt was het. Groen dat steeds veranderde, kleiner werd en wegviel, tot er weer nieuw groen uit ontsproot. Alsof hij naar een draaiend levenswiel keek dat geboorte, dood en wedergeboorte weergaf.

Maar na een poosje begon het patroon te veranderen. Waar het harmonieus begon, verzandde het nu steeds in chaos. Het groen werd grauw en kleurde dan zwart, als een muziekstuk dat in kabaal uitmondde. Een beeld dat hem op de keel sloeg: hij moest zijn blik afwenden om niet te stikken. Terwijl hij naar de muur staaarde, voelde hij zijn lichaam trillen. Alsof iemand hem foto's van een dodelijk ongeluk had laten zien.

Na een paar minuten ebde het gevoel wat weg. Maar steeds als hij zijn hoofd richting de microscoop boog, golfde het weer omhoog met zo'n intensiteit dat hij erin dreigde te verdrinken. Hij bleef boven water door naar achteren te stappen, zijn blik af te wenden, te denken aan andere dingen. De varkens? Hoe zou het met de varkens zijn? Terwijl hij de benauwdheid nog in zijn borst voelde, stond hij op en liep hij naar buiten, de koele avondlucht in.

In de stal hoorde hij een loom geknor dat hem vertelde dat alles goed was. Beer waggelde naar hem toe toen hij hem zag. Billy was altijd wat voorzichtiger en keek toe hoe hij zijn vingers door het stugge haar van Beer liet gaan. Het beest gromde en kreunde van genot. De zwarte ziekte leek ze niet te deren.

In ieder geval was er nog iets dat niet door duisternis en rouw was aangetast.

De eerste zonnestralen priemden om half acht zijn kamer in. Verdwaasd ging hij rechtop zitten. De haan had al een uur geleden moeten kraaien. Was hij dan toch even weg gesukkeld? Nadat hij zo lang wakker had gelegen en weer aan hem had gedacht? Hij zette zijn voeten op de grond en kneep met zijn handen in het matras. Het huis was stil. Meestal hoorde hij Anna wel in de badkamer rommelen. Of de afvoerbuï van het toilet die het hele huis op een wildwaterbaan liet lijken. Maar de stilte was zo totaal dat hij er kippenvel van kreeg.

Hij had haar al sinds gistermorgen niet meer gezien. Ze had zelfs niet voor hem gekookt – iets wat ze altijd deed. Hoewel ze al jaren apart aten, was Anna altijd voor hem blijven zorgen. Ze hield van tradities. In het eerste jaar toen alles anders werd had hij haar nog gezegd dat ze iets moest gaan zoeken. Een baan waardoor ze iets omhanden had, zodat ze niet de hele dag hier op de boerderij zou rondlopen. Hier kwam hij haar voortdurend tegen. Hier zag hij haar betraande ogen en hoorde hij haar diepe zuchten, zodat hij zelden langer dan een ochtend de koude splinter in zijn hart vergat. Maar ze wilde niet. Ze wilde per se blijven zwelgen in verdriet hier tussen de kippen en de varkens, de mais, de aardappels en de pompoenen. Eindeloos treuren over iets dat toch al was gebeurd, terwijl hij niets liever wilde dan alles vergeten.

Hij stond op, gooide wat water in zijn gezicht en bekeek zichzelf. Een man met een afgetobd gezicht. Rode ogen en natte wangen. Gek, dacht hij, voor het eerst in jaren zie ik Anna bijna een dag niet. Maar ik voel me niet veel beter.

Nadat hij zich aan had gekleed, liep hij de trap af. Normaal gesproken rook hij koffie en hoorde hij eieren met spek sissen.

‘Anna?’ zei hij aarzelend in de gang.

Ze was niet in de keuken. Waarschijnlijk in het kippenhok om eieren te rapen. Hij duwde de achterdeur open. Misschien dat ze toch eens moesten praten. Weer een keer samen op de schommelbank zitten en...

Een seconde dacht hij dat er een vos langs was geweest. Vlokken donsveren kleefden aan het gaas en er kakelde niets. Maar dit kon geen vos geweest zijn. Er had een slachting plaatsgevonden, de chaos was vergelijkbaar, maar nooit had hij gezien wat hij nu zag. Over de grond van de ren leek het vlees van al hun kippen aan elkaar gesmolten. Plukken veer, kale huid, poten en vleugels staken uit een traag op en neer deinende massa. Een misvormde kop die uit de vleeshomp groeide, wiebelde willoos met het ritme mee. De blik dwaalde de ruimte door. Toen het hem zag, ging de bek open in een poging te kakelen. Er klonk alleen wat hoog gepiep. Achter de kop bolden bulten in het vlees op. Ritmisch bliezen ze wolken zwart uit.

Drie stappen deed hij achteruit, tot zijn hak achter een graspol bleef haken en hij plat op zijn rug viel. Een witte schicht schoot door zijn ruggengraat. Hij hapte naar adem en hoorde zichzelf kreunen. Ondanks de pijn krabbelde hij op en kroop hij op handen en voeten richting de boerderij, met achter hem het puffende geluid van de vleesbulten en het hese gepiep van de kippenkop.

Toen hij de koelte van de keukenvloer onder zijn handen voelde, liet hij zich vallen. Er bliksemde nog steeds een scherpe pijn door zijn rug. Hij draaide zich om en liet de kou zijn lijf in trekken. Na een paar minuten vond hij de kracht om tweemaal ‘Anna!’ te roepen. De beweging van zijn middenrif deed de pijn weer opvlammen. Zijn stem stuiterte tegen de muren en galmde weg over de lege overloop. Een roep die nergens gehoor leek te vinden en in het niets verdween. Was ze nog boven? In haar slaapkamer, bewusteloos misschien? Ook ten prooi gevallen aan de ziekte? Hij draaide weer op zijn buik en werkte zichzelf omhoog, zodat hij op handen en knieën naar de gang

kon kruipen. Kreunend van de pijn klauterde hij over de trap, tot hij eindelijk de overloop bereikte. Anna's kamer lag helemaal achteraan, terwijl die van hem meteen aan het begin was. 'Anna!' riep hij nog een keer, tegen beter weten in. Daarna begon hij moeizaam te kruipen. Het was alsof haar kamer eindeloos ver weg was.

De deurklink hing hoog boven zijn hoofd. Wanneer hij zijn arm uitstreckte, kon hij er net niet bij. De pijn verbijtend ging hij op zijn knieën zitten. Zijn vingers kromden om de klink. De deur zwaaide open. Zonlicht stak door het raam, recht in zijn ogen. Terwijl hij knipperde om zijn zicht te hervinden, zag hij een vorm op het bed liggen. Vanuit zijn positie op de grond kon hij het niet goed zien. Hij kroop iets dichterbij, trok aan het dekbed en vreesde Anna te vinden, half gesmolten en zwarte rook uitblazend. Maar het was niets. Gewoon een onopgemaakt bed. Hoewel dat niets voor haar was.

Op wat hij zag toen hij zich omdraaide was hij niet voorbereid. Boven een klein tafeltje hingen tientallen foto's van een jongetje. Op vrijwel allemaal lachte hij. Een knuffeldoekje lag eronder, naast een flesje uit zijn babytijd en zijn favoriete tractor. Ertussen stonden kaarsen, half opgebrand. Het kaarsvet had alle voorwerpen in een witte plas bevroren. Enkele tranen hingen verstild aan de rand.

Hij wendde zijn blik af. Zoiets had ze ooit in de woonkamer gemaakt. Hij had het na een paar uur opgeruimd, omdat hij er gek van werd. Geen idee dat ze het in haar kamer weer had opgebouwd. Hij had er sinds ze apart sliepen geen voet meer in gezet.

Hij kroop naar buiten. In de badkamer nam hij twee pijnstillers, waarna hij zichzelf dwong te blijven staan. Steunend met een hand tegen de muur liep hij richting de trap. Zijn kamerdeur, aan het begin van de overloop, stond op een kier. Anna kwam er regelmatig om zijn bed af te halen of schone was in zijn kast te leggen. Hij had ineens de hoop haar hier te vinden.

Hij duwde de deur open. 'Anna?'

Zijn bed was een warboel. Op de vloer lag nog een vuile onderbroek. Het rook er muf, alsof iemand hier veel te lang had liggen slapen.

Buiten kroop de zon al boven de boomkronen uit. Hij stak het erf schuin over, trok de schuurdeur open en constateerde dat zowel haar fiets als hun auto er nog stond. Ze kon niet ver zijn, hun boerderij lag te geïsoleerd om lopend weg te gaan. Hij liep weer langs het kippenhok en probeerde niet naar die afzichtelijke kop te kijken. De bulten pufden nog steeds zwart uit. Het dreef de ren uit en de lucht in.

Hij liep voorbij de waterput en speurde de omgeving af. Zijn blik gleed langs het rottende pompoenveld, de rand van het bos en de schuur. Het besef dat hij iets had gezien dat anders dan normaal was, schoot door hem heen. Hij bekeek alles opnieuw. De scheve schuurdeur die aan een verfbeurt toewas, hun geblakerde tomatenplanten of de roerloze bomen bij de bosrand verderop? De waterput die al droog stond zolang hij zich kon heugen? Het houten deksel dat hij had gemaakt toen Anna bang was dat hun kleine er ooit in zou vallen – waar was dat houten deksel?

Verbaasd liep hij naar de rand. Zwart gruis lag op de stenen. Alsof iets het hout verkoold, of zelfs verteerd had. Hij keek naar beneden, maar kon in de schemering niets zien. Hij liep naar de schuur. Even later scheen hij met een zaklamp in de put. Flarden zwarte mist hingen in de koker. In de diepte glinsterde een donkere vloeistof, te stroperig voor water. Een bel verscheen, knapte en een nieuwe flard zweefde omhoog. Hij liet de lichtbundel rondgaan. Net boven de vloeistof, aan een uitstekende steen, hing een van Anna's schoenen.

'Anna!' galmde zijn stem tussen de stenen.

Twee minuten later kletterde er een emmer met een touw naar beneden. Hij landde met een doffe klap en zakte traag de vloeistof in. Eenmaal onder begon hij te trekken. Het was zwaar – veel te zwaar voor water. Zijn rug protesteerde, ondanks de pijnstillers.

Zwarte plassen lagen op de grond rondom de put, zacht pruttelend en sissend. Soms kwam er een klein wolkje uit. Hij had vijf emmers bovengehaald. Uitgeput was hij op zijn knieën gezakt, niet in staat om nog meer omhoog te trekken. Terwijl hij daar zat, had hij het sieraad gezien. Het lag te glinsteren in een plas. Anna's gouden kettinkje.

Was ze in de put gesprongen? Had ze daar iemand gezien, net als hij in het zwart van zijn tomatenplanten? Een tijdlang zat hij verwaasd naar het kettinkje te staren. Anna scheen daar beneden opgelost te zijn. In die zwarte brij die blijkbaar het grondwater vervangen had en nu langzaam omhoog geborreld kwam. Steeds verwachtte hij haar stem te horen die hem voor de koffie riep. Het piepen van de keukendeur waarbij de geur van versgebakken brood het erf op dreef. Het geklingel van de lunchbel die ze luidde als hij op het veld was. Maar het bleef stil.

Alleen het zachte knappen van de bellen klonk, beneden in de put.

Zij zou op hem letten. Maar ze was even naar het toilet. Hij had het haar vaak nagedragen. Een goede moeder let op haar kind! Woede die ze tot in haar ziel moest voelen branden.

In het begin had ze zijn uitvallen geïncasseerd. Ze had alleen gehuild, tranen die hem nog helser maakten. Na verloop van tijd was hij naar zwijgen uitgeweken, de woede smeulend in zijn binnenste. Hoe dat voor haar geweest moest zijn daar had hij nooit over nagedacht. Na een paar jaar wilde hij alleen nog maar vergeten.

Hij rilde. Het was plotseling fris geworden. De donkere plassen op de grond waren weggevallen in de schaduw. Maar het was nog ochtend. Waar was het zonlicht gebleven? Hij keek op en zag boven de boerderij een enorme wolk hangen, nog massiever dan de deken boven zijn pompoenveld. Ze nam het licht weg en wierp overal een donkergrijze zweem over. Hij stond op en keek om zich heen. Het kwam niet uit de put, niet uit de kippenren en zelfs niet uit het varkenshok, hoewel ook daar wat kleine wolkjes uit dreven. Ook de velden waren klaar met wasemen, dit moest een nieuwe bron zijn. Speurend liep hij over het erf. Kwam het uit de schoorsteen? Of had het zwart de oude hooiberg aangetast?

Op een grasveld achter de boerderij stond een rode eik. Een solitaire boom, net als de put meer dan honderd jaar oud. In de takken hadden meerdere generaties hutten gebouwd. Op de schommel die aan een van zijn armen hing, had Thomas nog gezeten. Zijn rode kruin hoorde in deze tijd van het jaar als een machtige kroon boven de boerderij uit te steken. Nu vormde het blad een kleverige zwarte laag op het gras. Het plakte onder zijn voetzolen terwijl hij dichterbij kwam. Een netwerk van kale takken torende boven hem uit. Zwart stroomde uit een gat in de stam, als rook uit een fabrieksschoorsteen.

Op de immense stam bewoog iets. Hij kneep met zijn ogen. Het klopte, alsof er een netwerk van aders onder de bast zat. En bovenaan, bij de opening waaruit de rook kwam, begon rode vloeistof op te wellen. Het droop naar beneden langs de bast, traag als stroop, en verzamelde zich rondom de boomvoet in een bloedrode poel. Hij wilde zijn blik net van deze gruwel afwenden toen een van de takken plots begon te schudden. Het was de tak waar de schommel aan hing – een stuk hout zo dik als een volwassen man. Aan de onderkant, tussen de touwen van de schommel, verscheen een bult. Het puilde uit, brak door het schors heen en kwam bijna los. Er klopten aders in, net als bij de boom. Als een embryo aan een navelstreng hing het naar beneden, steeds lager. Terwijl het zakte groeide het, tot het de grootte van een kleuter had. Het landde op de schommel. Op dat moment begon de tak te wiegen. Het kind klampte zich met twee houderige armen aan de touwen vast en schommelde zachtjes heen en weer.

‘Thomas?’ zei hij zacht. ‘Anna?’

Hij stak zijn arm uit. Zijn vingers strekten zich richting de schouder. Maar op het moment dat hij hem bijna onder zijn vingertoppen voelde, schrok hij terug van een enorme knal.

Besmeurd met rode drab keek hij naar de resten. Het was uit elkaar geknapt als een pompoen. Een pluim zwart dreef langs de touwen weg en roodzwart slijm droop van de schommel naar beneden.

Naast hem braakte de boom een laatste stoot rook uit, kuchend als een ouderwetse knalpijp. Vervolgens verschrompelde het hout en zakte alles in elkaar. Takken kwamen krakend naar beneden en spatten op de grond in stukken. Hij rende weg over het glibberige gras, schreeuwend van paniek.

Hij rende langs de varkensschuur waar zwarte pluimen uitkwamen. Hij glibberde over zijn rottende pompoenveld, een zee van zwarte drab. Hij ging langs de bosrand waar de bomen allemaal hun blad verloren hadden. Ze bliezen zuchtend hun verdriet uit, het hele woud in rouw. Hij kwam op het pad langs de beek, waar het zwarte water traag als stroop de bedding volgde. Hij volgde het stroomopwaarts, tot waar het uit de grond opwelde. In de poel barstten bellen uit elkaar en boven het oppervlak dreef een zwarte waas. Water dat altijd zo zuiver als kristal geweest was, gefilterd door een dikke aardlaag, was nu een plas met gif.

Inmiddels strompelde hij. De pijn in zijn rug liet zich gelden, maar dat was niet het enige. In zijn binnenste voelde hij het woekeren. Dat gezwel dat hij altijd met wilskracht ingekapseld had, liet zich niet meer bedwingen. Het zou straks openbarsten, hoe wist hij niet. Misschien werd hij een plas vlees. Misschien stortte hij zich in die teerput van zojuist, net als Anna had gedaan. Maar hopelijk was er nog tijd om de begraafplaats te bereiken.

Hij baande zich een weg over een pad dat hij al lang niet meer bewandeld had. Als Anna vroeg of hij meeding, moest hij altijd de velden controleren, de varkensstal uitmesten of de maaimachine smeren. Ze zou hier wel vaak alleen gelopen hebben. Tot zijn schaamte wist hij niet hoe vaak. Het was een oud karrespoor dat met gras begroeid was. Alles was nu dood, zelfs de groepjes varens langs de randen en het tapijt van lelietjes-van-dalen dat onder de bomen groeide. Een mist van zwart zweemde erboven.

Aan de rand van zijn land, midden in het bos, lag de familiebegraafplaats. Het was een open plek, omzoomd door een natuurstenen muurtje. Een ijzeren hek scheidde het van de wereld af, hoewel het al jaren scheef aan zijn hengsels hing. Het piepte toen hij het openduwde. Hij zag een tiental grafstenen die als de versteende tanden van een reus de grond uit staken, de meeste uit het lood, een enkeling zelfs omgevallen en gebroken. Aan de rand het steentje van Thomas, fier omhoog. Een melktand die hier eigenlijk niet hoorde.

Huiverig liep hij op het steentje af. Hij verwachtte hier de bron van het zwart te vinden. Een gat op de plek waar Thomas lag, tientallen meters diep, waar de dikke walm uit voortkwam. Of een netwerk van kloppende aders dat de steen bedekte, sissend en rook uitstotend, groeiend uit zijn graf. Misschien nog iets gruwelijkers – iets dat hij zich niet voor durfde te stellen.

Maar er was niets. Alleen het kleine steentje en een perkje van dode viooltjes. Verbijsterd bleef hij staan.

HIER RUST ONZE LIEVE THOMAS

28-04-2012   14-08-2017

De veertiende augustus, de maandag waarop de huur van de oogstmachine inging. Hij had zich amper tijd gegund om 's ochtends te ontbijten. In twee dagen moest alles van het veld. De zon stond nog laag toen hij in de cabine klom. Hij zag geen steek en zijn zonnebril lag nog op tafel. Toch startte hij en begon hij te rijden, knijpend met zijn ogen. Hij zou zijn zoon eens laten zien wat werken was.

De herinneringen van daarna waren als scherven. Fragmenten van het ongeluk die hij nooit aan elkaar paste. Liever liet hij ze rusten, diep verborgen in zijn geest, als een doos oude rommel waar hij niets mee hoefde. Zo had hij ook de kinderspullen in de kelder weggezet, ze verstopt achter bliken bonen en zakken graan. Zo sloeg hij Anna's hand weg als ze zag dat hij het moeilijk had. Alles

om het maar niet aan te hoeven kijken, om het maar in stukken in die doos te laten. Maar bij het zien van de steen smolten de beelden samen.

De ochtendzon schitterde aan de horizon. De aren wuifden vrijwel onzichtbaar heen en weer, alsof ze deinden op de trage hartslag van een nog slaperige aarde. Vooraan draaide de dorstrommel. Gelijkmatic raasde de machine over het land en schudde hij overal de aren wakker. Hij was net lekker op gang toen hij een bonk hoorde. Een rode klodder op het raam. Hij moest een moment aan de bessenjam denken die Anna gisteren met Thomas had gemaakt. Maar die stond nu op planken in de voorraadkast. Misschien lag er een karkas in het veld? Hij zette de machine stil en klom naar beneden.

Een armpje stak uit de dorstrommel, beplakt met stof en stro. In het handje spiegelden de glazen van zijn zonnebril.

Zoals hij toen ook op zijn knieën was gezakt, zo zakte hij nu voor de grafsteen neer. Het gezwel dat hij had ingekapseld barstte open.

Zijn tranen lieten strepen op zijn wangen na. Ze drupten langs zijn kaaklijn, bleven kleven aan zijn vingers en vielen op het graf.

Een vlekje groen verscheen in de verschroepelde violen. Meer tranen vielen en het groen verspreidde zich. De plantjes dronken het verdriet in en richtten zich weer langzaam op. De bloemen kregen kleur, hun geur verdrong de zwarte waas. Varens kwamen fluisterend omhoog en het tapijt van lelietjes-van-dalen trok weer recht. Blad barstte uit de kale takken, helder water welde uit de spreng.

In de verte kreeg het veld pompoenen nieuwe uitlopers. Ze kropen over het zwarte slijm en bedekten met hun blad de rotting. In het kippenhok viel de vleeshomp uit elkaar in losse delen: kakelend pluimvee dat dwaas om zich heen keek en daarna druk begon te pikken.

De rode eik duwde krakend nieuwe takken richting hemel. In de bast verscheen een bult die na een poosje openbarstte.

Een naakte vrouw gleed langs een dikke wortel naar beneden. Ze kwam op het gras terecht, opende haar ogen en veegde voorzichtig een paar tranen weg.